भूतादेर्द्रष्टातेभ्यः पृथक्तस्मादपिजीवसंज्ञिताद्ब्रह्मसंज्ञितः पृथक् तथाप्रधानादपितत्प्रवर्तकोभगवान्पृथगित्यर्थः ॥ ४१ ॥ उपाधितोविवेकमुक्तातस्यैक्यमाह सर्वभूतेष्विति भूतेषुचतुर्विधेषुतदात्मतांमहाभूतात्मताम् ॥ ४२ ॥ धर्मभेदस्याप्यौपाधिकतांसदृष्टांतामाह स्वयोनिषुज्योतिरग्निः गुणवैषम्यात्दीर्घह्रस्वादिभेदात्प्रकृतौदेहे ॥ ४३ ॥ स्वांशस्यजीवस्यबंधहेतुं दैवींदेवस्यविष्णोःशक्तिं पराभाव्यतत्प्रसादेनैवजित्वास्वरूपेणब्रह्मत्वेनावतिष्ठते ॥ ४४ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेतृतीयस्कंधेटीकायामष्टाविंशतितमोऽध्यायः ॥ २८ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

भूतेंद्रियांतःकरणात्प्रधानाज्जीवसंज्ञितात् ॥ आत्मातथापृथग्द्रष्टाभगवान्ब्रह्मसंज्ञितः ॥ ४१ ॥ सर्वभूतेषुचात्मानंसर्वभूतानिचात्मनि ॥ ईक्षेतानन्यभावेनभूतेष्विवतदात्मताम् ॥ ४२ ॥ स्वयोनिषुयथाज्योतिरेकंनानाप्रतीयते ॥ योनीनांगुणवैषम्यात्तथात्माप्रकृतौस्थितः ॥ ४३ ॥ तस्मादिमांस्वांप्रकृतिंदैवींसदसदात्मिकाम् ॥ दुर्विभाव्यांपराभाव्यस्वरूपेणावतिष्ठते ॥ ४४ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेतृतीयस्कंधेकापिलेयेसाधनानुष्ठानंनामाष्टाविंशतितमोऽध्यायः ॥ २८ ॥ ॥ ७ ॥ देवहूतिरुवाच लक्षणंमहदादीनांप्रकृतेःपुरुषस्यच ॥ स्वरूपंलक्ष्यतेऽमीषांयेनतत्पारमार्थिकम् ॥ १ ॥ यथासांख्येषुकथितंयन्मूलंतत्प्रचक्षते ॥ भक्तियोगस्यमेमार्गंब्रूहिविस्तरशःप्रभो ॥ २ ॥ विरागोयेनपुरुषोभगवन्सर्वतोभवेत् ॥ आचक्ष्वजीवलोकस्यविविधालोकसंसृतीः ॥ ३ ॥ कालस्येश्वररूपस्यपरेषांचपरस्यते ॥ स्वरूपंबतकुर्वंतियद्धेतोःकुशलंजनाः ॥ ४ ॥

एकोनत्रिंशकेभक्तियोगस्तुबहुधोच्यते कालस्यचबलंघोरासंसृतिश्चविरक्तये ॥ १ ॥ उक्तानुवादपूर्वकंभक्तिमार्गभेदान्पृच्छतिद्वाभ्याम् लक्षणंमहदादीनांयथासांख्येषुतथाकथितंयेनलक्षणेनतत्पारमार्थिकंपरस्परविभक्तमित्यर्थः ॥ १ ॥ योभक्तियोगोमूलंप्रयोजनंयस्यतद्यन्मूलंतत्कथितम् तस्यभक्तियोगस्यमार्गंप्रकारंविस्तरतोमेब्रूहि ॥ २ ॥ येनसंसृतीनामाख्यानेनविगतरागोभवेत् ॥ ३ ॥ ईश्वररूपस्यमहाप्रभावस्यतेत्वदात्मकस्ययद्धेतोर्यद्भयात् कुशलंपुण्यंकुर्वंति ॥ ४ ॥